
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ

Κοινωνικός Μετασχηματισμός

1. Ο κοινωνικός μετασχηματισμός

1.1. Γενικά

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

Να προσδιορίσετε με συντομία το περιεχόμενο των παρακάτω όρων.

Κοινωνικός σχηματισμός:

Κοινωνικός μετασχηματισμός:

Συγχρονία:

Διαχρονία:

1.2. Η μακρά διάρκεια

Ερώτηση του τύπου «σωστό – λάθος» και σύντομης απάντησης

A. Να χαρακτηρίσετε την πρόταση ως Σωστή ή Λανθασμένη, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Σωστό Λάθος

Μια διαδικασία κοινωνικού μετασχηματισμού μακράς διάρκειας απολήγει αναγκαστικά στη δομική αλλαγή της κοινωνίας αυτής.

B. Να δικαιολογήσετε το χαρακτηρισμό σας.

Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησης της.

1. Η θεωρία του Κ. Μάρξ είναι μια απόπειρα εννοιολόγησης των διαδικασιών μετασχηματισμού:
 - α) μικρής διάρκειας
 - β) μέσης διάρκειας
 - γ) μακράς διάρκειας
2. Η θεωρία του Μ. Βέμπερ είναι μια απόπειρα εννοιολόγησης των διαδικασιών μετασχηματισμού:
 - α) μικρής διάρκειας
 - β) μέσης διάρκειας
 - γ) μακράς διάρκειας

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Με ποιους τρόπους οι θεωρίες του Κ. Μάρξ και Μ. Βέμπερ αποπειράονται να εξηγήσουν τις διαδικασίες μετασχηματισμού των κοινωνιών μακράς διάρκειας;

Ερώτηση ανάπτυξης

Να εξηγήσετε τις διαδικασίες μεταβολής των κοινωνιών, που έχουν μακρά διάρκεια.

1.3. Μέση και μικρή διάρκεια

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

	Σωστό	Λάθος
α) Ο κοινωνικός μετασχηματισμός είναι ένα στατικό φαινόμενο.
.....
.....	☐	☐
β) Ο κοινωνικός μετασχηματισμός αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο.
.....
.....	☐	☐
γ) Ο κοινωνικός μετασχηματισμός έχει μια κατεύθυνση γραμμικής αιτιότητας.
.....
.....	☐	☐
δ) Ο κάθε μετασχηματισμός είναι αποτέλεσμα της δράσης πολλών παραγόντων.
.....
.....	☐	☐

Ερωτήσεις του τύπου «σωστό – λάθος» και σύντομης απάντησης

A. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

	Σωστό	Λάθος
α) Ο κοινωνικός μετασχηματισμός είναι ένα στατικό φαινόμενο.	☐	☐
β) Ο κοινωνικός μετασχηματισμός ακολουθεί σε όλες τις κοινωνίες τον ίδιο δρόμο.	☐	☐
- B. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να προσδιορίσετε τα χρονικά διαστήματα που καλύπτει ο κοινωνικός μετασχηματισμός μέσης και μικρής διάρκειας.
2. Να αναφέρετε τους λόγους για τους οποίους οι μετασχηματισμοί των κοινωνιών μέσης και μικρής διάρκειας αποτελούν ευκολότερα αντικείμενα για την κοινωνιολογική μελέτη.
3. Να αναφέρετε τους λόγους που οδήγησαν την κοινωνιολογία να εγκαταλείψει τις μεγάλες θεωρίες του 19ου και 20ου αιώνα, για τον μετασχηματισμό των κοινωνιών, και να τις αντικαταστήσει με θεωρίες μέσου βεληνεκούς.
4. Να εξηγήσετε γιατί ο κοινωνικός μετασχηματισμός δεν έχει μια κατεύθυνση γραμμικής αιτιότητας.

Ερώτηση ανάπτυξης

Να προσδιορίσετε τα χαρακτηριστικά των μετασχηματισμών μικρής και μέσης διάρκειας και τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η μελέτη των μετασχηματισμών αυτών.

2. Μετασχηματισμοί Απλών Κοινωνιών

Ερώτηση ανάπτυξης

Να αναφέρετε τους παράγοντες που συμβάλλουν στον μετασχηματισμό των απλών κοινωνιών.

2.1. Το παράδειγμα των Μπαρούγια

2.1.1. Οργάνωση στο χρόνο t0

2.1.2. Οι μετασχηματισμοί σε χρόνο t1

2.2. Από τις απλές σε συνθετότερες δομές

Ερώτηση ανάπτυξης

Συγκρίνοντας την κοινωνία των Μπαρούγια της Νέας Γουινέας πριν το 1960 με αυτή που προέκυψε μετά την εκπολιτισμική διείσδυση των λευκών αποικιοκρατών να εντοπίσετε:

- α) τα νέα δομικά στοιχεία που αντικατέστησαν τα παλιά.
- β) τα παλιά δομικά στοιχεία που διείσδυσαν στα νέα και συναρθρώθηκαν με αυτά.

3. Ο Μετασχηματισμός Διαφοροποιημένων Κοινωνιών

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να αναφέρετε τους παράγοντες στους οποίους οφείλεται ο μετασχηματισμός των διαφοροποιημένων κοινωνιών.
2. Σε τι διαφέρει ο μετασχηματισμός των απλών κοινωνιών από τον μετασχηματισμό των διαφοροποιημένων κοινωνιών;

3.1. Τεχνολογία και κοινωνικές σχέσεις

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

Σωστό Λάθος

- α) Η επιστημονική γνώση, είναι καθ' εαυτή, μια γνώση με θετικό ηθικό πρόσημο.
-
-
- β) Η εφαρμογή των γνώσεων ωφελεί το ίδιο όλες τις κοινωνικές ομάδες.
-
-
- γ) Η εφαρμογή μιας τεχνολογικής καινοτομίας αναδεικνύει ομάδες που ευνοούνται θετικά και αρνητικά.
-
-

Ερώτηση του τύπου «σωστό – λάθος» και σύντομης απάντησης

A. Να χαρακτηρίσετε την πρόταση ως Σωστή ή Λανθασμένη, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Σωστό Λάθος

Η επιστημοσύνη είναι μια αξιολογικά θετική πρακτική.

B. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας δίνοντας και παράδειγμα από τις εφαρμογές της γενετικής τεχνολογίας.

Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησής της.

1. Η επιστημονική γνώση είναι καθ' εαυτή μια γνώση με ηθικό πρόσημο:
 - α) θετικό
 - β) αρνητικό
 - γ) ουδέτερο

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να εξηγήσετε τι εννοούμε, όταν λέμε ότι η επιστημονική γνώση είναι, εξ' ορισμού, μια γνώση χωρίς ηθικό πρόσημο.
2. Να αναφέρετε τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στο επίπεδο της εργασίας.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. «Η δυνατότητα εφαρμογής των επιστημονικών γνώσεων και των τεχνολογικών καινοτομιών εξαρτάται από τις σχέσεις δύναμης που υπάρχουν ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες. » Να προσδιορίσετε την εξάρτηση αυτή.
2. «Οι επιστημονικές γνώσεις και οι τεχνολογικές καινοτομίες έχουν επιπτώσεις σε πολλά επίπεδα της κοινωνικής ζωής.» Να αναπτύξετε τις επιπτώσεις στο επίπεδο των κοινωνικών σχέσεων και των κοινωνικών δομών.

3.2. Η ιδεολογία και ο ρόλος της

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

Σωστό Λάθος

- α) Η ιδεολογία είναι μια συγκεκριμένη σκέψη που οριοθετεί τα υποκείμενα και τα αντικείμενα στο χρόνο.
-
-
- β) Η ιδεολογία παρέχει μια συνολική εικόνα για το πώς είναι ο κόσμος και για το πώς θα έπρεπε να είναι.
-
-

Ερώτηση πολλαπλής επιλογής

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση, τοποθετώντας σε κύκλο το γράμμα της αρίθμησής της.

Η ιδεολογία εμφανίζεται στο εσωτερικό:

- α) των απλών κοινωνιών
β) των σύγχρονων κοινωνιών
γ) των απλών και των σύνθετων κοινωνιών

Ερώτηση σύντομης απάντησης

Να αναφέρετε με συντομία το περιεχόμενο των παρακάτω όρων.

Ιδεολογία:

.....

Κοινωνικός εχθρός:

.....

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου ιδεολογία.
2. Να περιγράψετε την επίδραση της ιδεολογίας στο μετασχηματισμό των κοινωνιών.

3.3. Η δυναμική της διαφοροποίησης

Ερώτηση του τύπου «σωστό – λάθος» και σύντομης απάντησης

- A. Να χαρακτηρίσετε την πρόταση ως Σωστή ή Λανθασμένη, σημειώνοντας X στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Σωστό Λάθος

Ο Καταμερισμός της κοινωνικής εργασίας, σύμφωνα με την άποψη του Ε. Ντυρκέμ, αυξάνει τις πιθανότητες σύγκρουσης ανάμεσα στις κοινωνικές ομάδες.

- B. Να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να αναλύσετε την τεχνική που προτείνει ο Ε. Ντυρκέμ για την επίλυση των κοινωνικών διαμαχών. Να δώσετε ένα παράδειγμα.
2. Να περιγράψετε τον τρόπο με τον οποίο η επαγγελματική διαφοροποίηση συμβάλλει στον μετασχηματισμό των σύγχρονων κοινωνιών. Να δείξετε τη συμβολή αυτή με παράδειγμα.

3.4. Τα επιστημονικά πεδία

Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου «σωστό – λάθος»

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές ή Λανθασμένες, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο. Στη συνέχεια, κάθε πρόταση που θεωρήσατε Λανθασμένη, να την αναδιατυπώσετε στη διάστικτη κενή γραμμή, ώστε να γίνει σωστή.

Σωστό Λάθος

- α) Η διεύρυνση ενός επιστημονικού πεδίου έχει ως συνέπεια την μεγιστοποίηση των ανταγωνισμών μέσα στο πεδίο.
.....
.....
- β) Η διεύρυνση ενός επιστημονικού πεδίου έχει ως συνέπεια την μεγιστοποίηση της άμιλλας μέσα στο πεδίο.
.....
.....
- γ) Οι επιστήμες του ανθρώπου είναι αυτές που, μαζί με τις νεότερες φιλοσοφίες, επέτρεψαν για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, να δημιουργηθεί μια κριτική σκέψη για την κοινωνία.
.....
.....

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να προσδιορίσετε την έννοια του «κοινωνικού πεδίου».
2. Να προσδιορίσετε τους παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η διεύρυνση των «κοινωνικών πεδίων».
3. Να προσδιορίσετε τις αιτίες των συγκρούσεων στο εσωτερικό ενός κοινωνικού πεδίου, σύμφωνα με τον Π. Μπουρντιέ, και πού συνήθως οδηγούν οι συγκρούσεις αυτές.
4. Να αναφέρετε πώς εξηγεί ο Π. Μπουρντιέ, την ελαχιστοποίηση των ανταγωνισμών και των διενέξεων, μέσα σε ένα «κοινωνικό πεδίο».

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να εξηγήσετε το ρόλο της επιστήμης στο μετασχηματισμό των διαφοροποιημένων κοινωνιών με τη βοήθεια της θεωρίας «των κοινωνικών πεδίων», όπως την επεξεργάζεται ο Π. Μπουρντιέ.
2. Να αναλύσετε τις βασικές ιδιότητες των «κοινωνικών πεδίων».
3. Να αναφέρετε τα «κοινωνικά πεδία» τα οποία νοηματοδοτούν την ανθρώπινη ύπαρξη καθώς και τον τρόπο με τον οποίο το επιτυγχάνουν.

3.5. Ταυτότητα και κοινωνικά κινήματα

Ερώτηση αντιστοίχισης

Οι κύριες ομάδες κοινωνικού κινήματος είναι ο φεμινισμός και ο ρατσισμός. Να γράψετε στα κενά κάτω από τα γράμματα Β, Γ, Δ της στήλης Α τα γράμματα των δεδομένων των στηλών Β, Γ, Δ που αντιστοιχούν στα δεδομένα της στήλης Α.

A	B	Γ	Δ
	Αναφορά	Σημασιοδότηση	Προσανατολισμός δράσης
Φεμινισμός B Γ Δ	α) μια υποκειμενική πραγματικότητα. β) μια αντικειμενική πραγματικότητα. γ) ένα υποκειμενικά σημασιοδοτημένο παρελθόν. δ) ένα αντικειμενικά σημασιοδοτημένο παρελθόν.	α) το παρόν με βάση ένα υποτιθέμενο κοινό παρελθόν. β) το κοινό μέλλον όπου θα εκλείπουν οι ανισότητες ή τα προβλήματα του παρόντος.	α) νέοι τρόποι αντιμετώπισης υπαρκτών ανισοτήτων, αλλά και δυσλειτουργιών των συγκαταρκινών κοινωνιών. β) διατήρηση των υποδιαίρέσεων του παρελθόντος.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Να δώσετε τον ορισμό των κοινωνικών κινημάτων.
2. Μελετώντας τις δύο κατηγορίες των κοινωνικών κινημάτων, ως προς την αναφορά, τη σημασιодότηση και τον προσανατολισμό δράσης, να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές που παρουσιάζουν.
3. «Κοινό σημείο και των δύο κατηγοριών κοινωνικών κινημάτων είναι πως αναφέρονται στην κοινωνική ταυτότητα.» Πώς αντιλαμβάνεστε αυτή την κοινωνική ταυτότητα και πώς αυτή δημιουργείται;

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Ο Α. Τουραίν ορίζει το κοινωνικό κίνημα μέσα από τρεις αρχές: την ταυτότητα, την αντίθεση και το συνολικό πολιτισμικό προσανατολισμό.
 - α) Να αναλύσετε τις αρχές αυτές.
 - β) Με κριτήριο τον πολιτισμικό προσανατολισμό να προσδιορίσετε τις κατηγορίες στις οποίες χωρίζονται τα κοινωνικά κινήματα.
2. Να προσδιορίσετε την αναφορά, τη σημασιодότηση και τον προσανατολισμό δράσης των κοινωνικών κινημάτων.
3. Να εξηγήσετε τον τρόπο με τον οποίο τα κοινωνικά κινήματα συμβάλλουν στον μετασχηματισμό των διαφοροποιημένων κοινωνιών.
4. Να αναπτύξετε τον ρόλο των αντι-κινήμων στην πορεία μιας κοινωνίας.

Προαιρετικές εργασίες για το σπίτι

Λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες που συμβάλλουν στον μετασχηματισμό των απλών (σελ. 191 του σχολικού βιβλίου) και των διαφοροποιημένων κοινωνιών (σελ. 196 του σχολικού βιβλίου) και αφού συλλέξετε πληροφορίες να καταγράψετε:

- α) τους παράγοντες εκείνους που επέδρασαν στον μετασχηματισμό της περιοχής σας τον 20ο αιώνα. (π.χ. ενέργεια, μέσα μεταφοράς και επικοινωνίας, εκπαιδευτικά ιδρύματα, τουρισμός, μετανάστευση κ. ά.)

β) τις συνέπειες της επίδρασης των παραγόντων αυτών.